

LÄHEMAD ÜRITUSED

Neljapäeval, 3. oktoobril kell 12.00 – ESAS seltsipäeval Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumis meenutab kergejõustikuveteran Lembit Pettai oma sportimisaegu nooruses Võrus ja hiljem koos Eesti paremikuga EPAs.

Teisipäeval, 15. oktoobril kell 17.00 – ESAS Tallinna osakonna õhtul Nõmmel, kohvikus Kardemon tuleb juttu kergejõustikust ja eelkõige eestlaste trumpalast – odaviskest, sest külaliseks on augustis 80. juubelisünnipäeva pidanud Toomas Merila.

Neljapäeval, 7. novembril kell 12.00 – ESAS seltsipäeval Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumis räägib oma suhetest spordiga võimlemispedagoog ja Eesti esimene (1955) teaduste kandidaat spordivaldkonnas, kaua aega välismaal elanud Ksenja Benjuh.

Teisipäeval, 19. novembril kell 17.00 – ESAS Tallinna osakonna õhtul Nõmmel, kohvikus Kardemon on osakonna aruande-valimiskoosolek ja kohal ka huvitav külaline.

Neljapäeval, 28. novembril tähistame ESASi 30. juubelit Taru Ülikooli sporditeaduste ja füsioteraapia instituudi ruumes (Ujula tn 4), kus toimub:

kell 11.00 – ESAS täiskogu aruande- ja valimiskoosolek.

kell 13.00 – Eesti Spordiajaloo Seltsi XIV spordiajaloo konverents, mille põhiteemaks on **sport Eestis laulva revolutsiooni ja taasiseseisvumise perioodil.** Esinema on oodata selleaegsed spordijuhid ja spordi uuenemisprotsessi osalised **Tiit Nuudi, Sven Kolga, Tõnu Lume** jt. Rahvusvahelise mõõtme annab konverentsile Soome spordiajaloo Seltsi esimehe **Heikki Roiko-Jokela** ettekanne Soome-Eesti tollastest spordisuhetest. Täpsema päevakavaga saab eelnevalt tutvuda ESAS kodulehel www.esas.ee

kell 17.30 – vastuvõtt seltsi juubeli puhul (sellele registreerunutele).

Ürituse sujuvamaks korraldamiseks on **vajalik eelregistreerimine** (nii konverentsile kui ka sellele järgnevale vastuvõtule) **hiljemalt 20. novembriks** meiliaadressil spordiajaloselts@gmail.com või tel. 56497632 (Enn Mainla).

5. detsembril kell 12.00 – ESAS seltsipäeval Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumis on oodata külla huvipakkuvat esinejat.

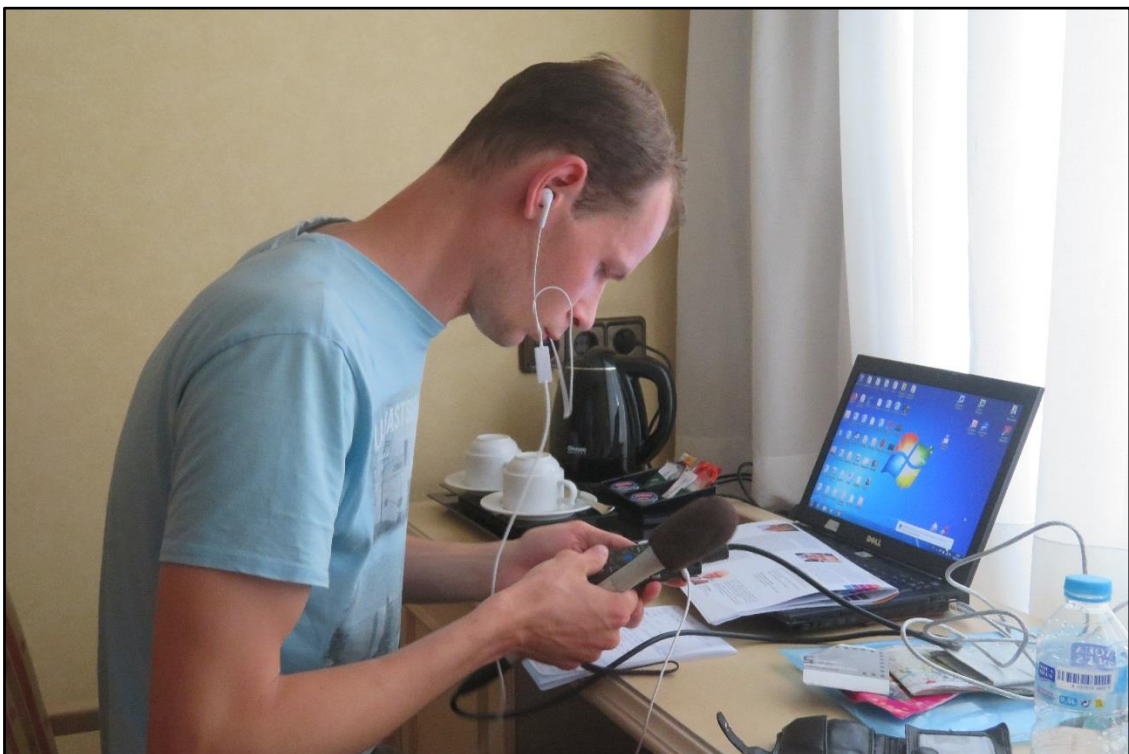
NB! – Teatajas ilmunud informatsiooni ESAS ürituste kohta palume võtta osalemise kutsena, sest postikulude kokkuhoiu vajaduse tõttu iga ürituse kohta eraldi kutset ei järgne. Täpsemat infot ürituste kohta saab Eesti Spordiajaloo Seltsi kodulehelt – www.esas.ee ja ESOMi kodulehelt – www.spordimuuseum.ee

KROONIKA

MULJEID ISHPES KONGRESSILT MADRIDIS

Johannes Vedru

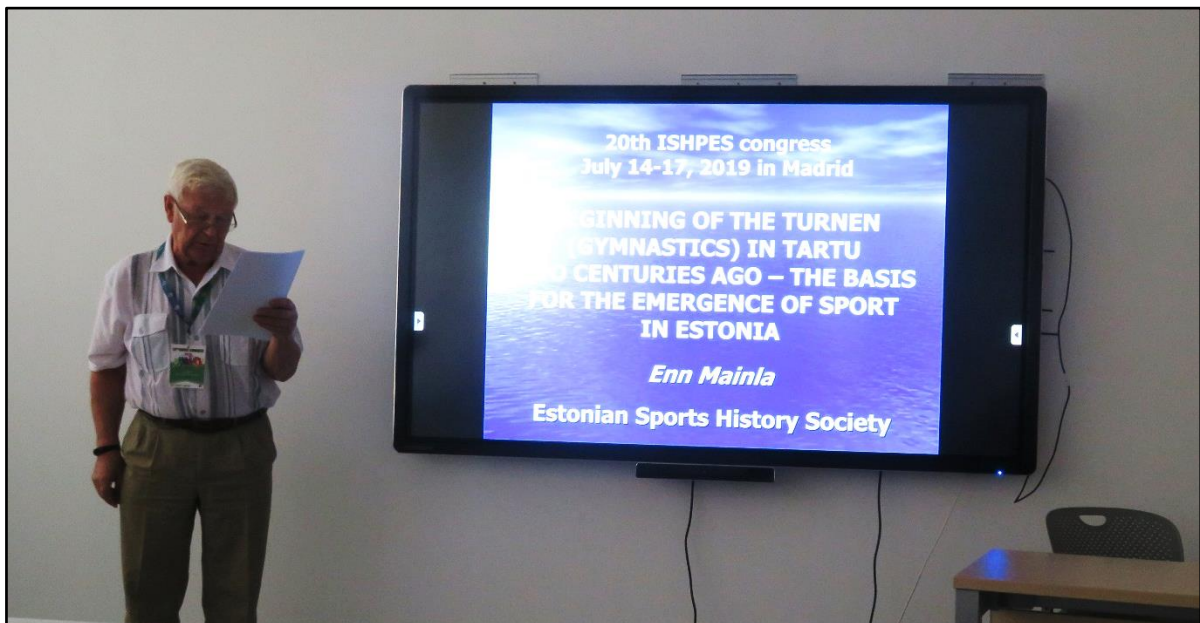
14.-17. juulini toimunud kongress kandis järjekorranumbrit 20. Esmakordselt taolisel üritusel käinud meie seltsi liige, Tartu ülikooli doktorant ja ERRi sporditoimetuse reporter Johannes Vedru (pildil kongressi uudiseid edastamas) võttis kuuldu-nähtu kokku 24. juulil Vikerraadio saates Uudis+.

Minu jaoks oli kogemus esmakordne. Eeskätt läksingi kohale selleks, et saada täpsemalt aru, kuidas ja millisel tasemel maailmas akadeemilisema spordiajaloo üldse tegeletakse. Küsimus on oluline, sest Eestis viljeletakse akadeemilist spordiajalugu meie riigi väiksusest tulenevalt vähe. Pakun teile nüüd oma muljeid ja kohapeal kogutud materjali.

Tõttöelda on Rahvusvaheline Kehalise Kasvatuse ja Spordi Ajaloo Ühing – lühendatult ISHPES – üks mitmest spordiajaloo uurijaid koondavast riikideülesest organisatsioonist. Kuid viimastel aastakümnetel on see organisatsioon just Eesti spordiajaloolaste perspektiivist olnud kaugelt kõige olulisem. ISHPESi üritustel osalesid eestlased esmakordselt 1992. aastal. Seekordsest kongressist Madridis võttis osa neli eestlast. Eesti esindajate kohaloleku garantiiks on aastaid olnud kaks organisatsiooni. Ühelt poolt Eesti Spordimuuseum, praeguse nimega Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseum, ning teiselt poolt Eesti Spordiajaloo Selts.

Uurisin Eesti Spordimuuseumi endiselt pikaajaseks direktorilt ja praeguselt **Eesti Spordiajaloo Seltsi esimehelt Enn Mainlalt** (pildil ettekannet pidamas), mis on eestlasi nii järjepidevalt ISHPESi üritustest osa võtma kutsunud: „Kahtlemata on need kontaktid kasuks, mida sellised üritused võimaldavad. Suheldes teiste maade uurijatega, siis ikka on võimalik lihtsamini allikaid leida kui ise kodus pusides. On ka julgust juurde tulnud, et rahvusvahelises elus kaasa lüüa. Tänu sellele julgusele korraldas Tartu 2008. aastal ühe ISHPES seminaridest. Kuulu järgi jäid osavõtjad rahule. Lätis-Leedus on kahjuks spordiajaloo see külg kuidagi vaibunud, täna pole siin ei lätlasi ega leedukaid.”

Kui Balti riike esindas kongressil üksnes Eesti, siis juba enne kohale jõudmist oli selge, et üritus kujuneb väga rahvusvaheliseks. Rahvusvahelise Kehalise Kasvatuse ja Spordi Ajaloo Ühingu jaoks ongi erinevate maailma piirkondade uurijate kokku toomine tähtis eesmärk.

Räägib **ISHPESi president, Ludwigsburgi pedagoogikaülikooli spordiuringute professor Annette Hofmann:** „Soovime, et meil oleks liikmeid kõigilt kontinentidelt ja kõigist riikidest. Ma arvan, et oleme rahvusvahelistest spordiajaloo ühingutest kõige globaalsem. Ehkki Euroopa Spordiajaloo Komitee ehk CESH omab samuti laia haaret ja selle liikmed pole ainult eurooplased. Ning lisaks tegutseb Põhja-Ameerikas sealne ühing NASH – see on küll Põhja-Ameerikale orienteeritud, kuid neilgi on veidi liikmeid Euroopast ja Jaapanist.

ISHPESi kongressi avamisel nägime, et pooled meie liikmetest on eurooplased, kolmandik asiaadid ning kolmandik pärineb muudest piirkondadest. Seega oleme minu arvates kirev grupp inimesi.

Oleks tore olla veel suurem ja toimida kõikide rahvuslike spordiajaloo organisatsioonide katuseorganisatsioonina.“

Kokku osales tänavusel kongressil pea 150 delegaati rohkem kui 20 riigist. Kuigi üldiselt oli Euroopa esindatud hästi, siis silma jäi see, et Venemaalt polnud kohale tulnud ühtegi inimest ning Ida-Euroopa riikide kontekstis paistis Eesti neljaliikmeline esindus (fotol vasakult: Enn Mainla, Kalle Voolaid, Piret Voolaid ja Johannes Vedru Real Madridi koduväljakul) päris suur.

Annette Hoffmanni sõnul on üksikud venelastest spordiajaloolased ISHPESi üritusi varasematel aastatel küll väisanud, kuid järjepidevust nende tegevusest ei paista.

See on ISHPESi ja laiema kogu spordiajaloo kogukonna jaoks probleem, sest vene uurijate töid levib akadeemilises maailmas vähe. Lisaks takistab koostööd keelebarjäär. Kahtlemata võiks näiteks Eesti uurijad siinkohal rahvusvahelisele kogukonnale tugevasti appi tulla.

Aktiivsed on aga Aasia riigid. Sealsete uurijatega põgusalt vesteldes sai selgeks, et näiteks Lõuna-Koreas peavad noored spordiajaloolased oma võimalusi tulevikus just akadeemilisel positsioonil töötada vägagi reaalselt.

Tähelepanekuga nõustus ka **ISHPESi peasekretär, sporditeaduste doktor Sandra Heck**, kes igapäevaselt töötab Koblenz-Landau ülikoolis Saksamaal: „*Aasia uurijate hea perspektiiv peegeldub ka ISHPESi liikmeskonna praeguses statistikas. Sel aastal on Jaapan esimest korda kongressi kõige rohkearvulisem delegatsioon. See on mõistagi seotud järgmise Jaapanis toimuva kongressiga, kuid ka kasvava huviga ajaloo ja spordiajaloo vastu Aasias.*“

Kui Eesti ülikoolides spordiajaloo professuure ega dotsendikohti ei eksisteeri, siis kongressi delegaatidega suheldes oli rõõm tõdeda, et näiteks Horvaatias on sellised ametikohad täiesti olemas.

Eesti pole aga mingis mõttes erand. Sisuliselt pole professionaalseid akadeemilisi spordiajaloolasi ka meist neli korda suurema rahvaarvuga põhjanaabritel soomlastel. Ja akadeemiline spordiajalugu loovutabki mitmetes riikides positsioone, sealhulgas valdkonna väga traditsioonilistes kantsides.

ISHPES president Annette Hofmann (pildil):

„*Spordiajaloo eest käib pidev võitlus. ISHPES peaks selles võitluses oma erinevatest riikidest pärit liikmeid toetama. Aga see on peaaegu võimatu, sest süsteem on igas riigis väga erinev.*

Mina olen pärit Saksamaalt, riigist, kus spordiajaloo tähtsus on vähenemas. Ehkki meil on olnud mitmeid tunnustatud spordiajaloolasi. Praegu töötavad aga ülikoolide juures ametlikel spordiajaloolastel positsioonidel ainult kaks-kolm inimest.

Meil on palju väiksemaid institutsioone, mis spordiajaloo tegelevad. Näiteks muuseumid. Seega on olemas avalik huvi, kuid akadeemilisel tasandil pole spordiajaloo vastu enam huvi, sest see ei too ülikoolile suuri grante. Spordiajaloo uuringutega ei käi kaasas suuri rahasummasid.

Teiselt poolt on meil bakalaureuse- ja magistriõpe kehalise kasvatuse õpetajatele. Ja alati küsitakse, miks peab õpetaja teadma midagi spordi ajaloost?

Käivad vaidlused, aga raske on tudengitele ja teistele õppejõududele pidevalt selgitada, miks meil ikkagi spordiajaloo kursust vaja on. Ja kui kursused pole enam õppeprogrammi osa, siis pole ka õppejõude. Neid ei lähe tarvis.

Tean, et mõnedes riikides on seis parem, kuid Saksamaal on probleem suur. Nagu ka Austrias või Šveitsis.“

Kui palun spordiajaloo riigisisest positsiooni hinnata **Kopenhaageni ülikooli professoril, taanlasel Hans Bondel**, on temagi murelik: „*Tegelikkuses on olukord Taanis üsna kurb. 20-25 aastat tagasi toimus spordiajaloo omamoodi*

revolutsioon. Spordiajalugu oli väga populaarne, meil töötas mitmeid professoreid ja kaasprofessoreid. Valdkond laienes.

Täna sel päeval on spordiajalugu peaaegu et tähelepanuta jäetud. Inimesi võib-olla otseselt ei vallandata, aga kui nad pensionile lähevad, siis asemele kedagi ei palgata.

Ülikoolide sporditeaduskonnad tegelevad rohkem füsioloogia ja spordikorraldusega. Kõige sellisega, mida saab mõõta teaduslikul või rahalisel viisil. Taani on maailma rikkamaid ühiskondi. Seega, miks küll ei jagu meil veidi vahendeid neile asjadele, mis ei saa meid rikkaid veelgi rikkamaks teha?

Me elame maailmas, kus kõike tahetakse mõõta loodusteadustele omasel viisil, aga ka rahas. Ma arvan, et kõik need valdkonnad, mille tulemeid me ei saa koheselt mõõta – nagu kultuur, arvamused, mõistuse küsimused – pälvivad järjest vähem tähelepanu. Loodan uue kultuurirevolutsiooni peale. Mitte päris sellisele nagu aastal 1968, kuid see aasta võiks olla inspiratsiooniks. Et antimateriaalne tuleks tagasi. Kultuur on minu arvates kapitalist palju tähtsam.“

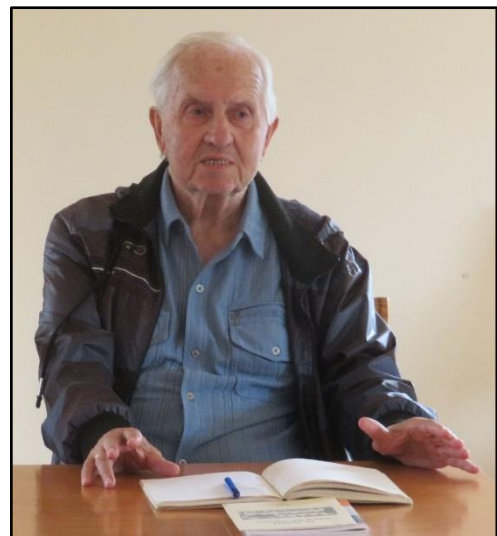
SUVEKOOL JÄLLE MADSAL

Eelmisel aastal Käärikul olid suvekoolilised küll seda meelt, et järgmisel aastal võiks kokku saada kuskil Eesti keskel, kuid kahjuks ei õnnestunud leida sobivat, st taskukohast paika. Tuli jällegi kasutada Madsa spordi- ja puhkekeskuse lahkust ja nii toimuski 2.–3. augustini Eesti Spordiajaloo Seltsi XVIII suvekool kolmandat korda seal.

Reedel, 2. augusti keskpäeval koguneti esimesse koolitundi, mille viis läbi eelmisel aastal tervise tõttu Käärikule tulemata jäänud „koolmeister“ Hans Torim. Pikaajasel kergejõustiku õppejõul oli mõndagi huvitavat meenutada oma pikalt eluteelt koos spordiga. Peale lõunasuppi sai sõna Ülo Mere, kes koostab Valga

Hans Torim (par.) saab tänupaberi Enn Mainlalt

Ülo Mere

ajalooraamatu spordiosa ja seetõttu oligi just Valga spordi minevik ja olevik tema jutu põhisisuks.

Järgnenud sporditunnis pandi oma käeosavus ja silmatäpsus proovile. Nooleviskes osutusid paremateks Monika Holm ja Ain Kaasik. Korvpalli vabavisetes olid täpsemad Maie-Reet Paalma ja Johannes Vedru.

Enne õhtueinet täitis kaks tundi olümpiavõitja Erki Nool (*fotol kuulajate ees*) oma elava arutlusega spordi üle. Et meie spordisuurus spordiliikumise käekäigu üle tõsiselt muret tunneb, andis tunnistust see, et peale kohtumise ametlikku lõppu ta veel poolteist tundi hoovil püstijalu kuluaarivestlust jätkas.

Päeva lõpetas „mälujõustik“, kus tuli murda pead Rait Männiku koostatud 12 küsimuse kallal. Kohtuniku rollis olnud Daimar Lell kuulutas võtjaks 3. maja võistkonna koosseisus Vello Lään, Ain Kaasik ja Eduard Virkus.

Laupäeva hommikul kohe hommikueine järel koguneti koolitundi kuulama Vello Lään (*foto all paremal*) meenutusi. Kuldmikrofoni laureaadil aastast 1999 oli oma rikkalikust kogemustepagasist spordimeedias vallast rääkida palju huvitavaid seiku.

Päeva teises koolitunnis jagas õpetusi, nagu kolmes suvekoolis varemgi, psühholoogia vallast Tiina Naarits-Linn (*foto vasakul*).

Lõõgastuti sporditunnis, kus selgitati paremad kahes Eestimaal suhteliselt uues mängus. Petanki täpsusvisetes said kolmelt kauguselt kuulid snadile kõige lähemale Tiina Naarits-Linn ja Eduard Virkus. Soome päritoluga mölkkys olid edukamad Tiina Naarits-Linn ja Rein Järva.

Peale lõunat, enne kui kõlas kooli lõpukell, tehti kokkuvõtted sporditundide tulemustest. Parimaks spordidaamiks osutus kõigil aladel punkte teeninud Aime Tobi (*ülal foto vasakul*), tublid olid ka Tiina Naarits-Linn ja Viive Reesar, parimaks spordimehe tiitli võitis Rein Järva (*ülal fotol paremal*) Eduard Virkuse ja Ain Kaasiku ees. Tunnustati ka aktiivsemaid ning jagati välja suvekooli osavõtjamedalid ja tunnistused.

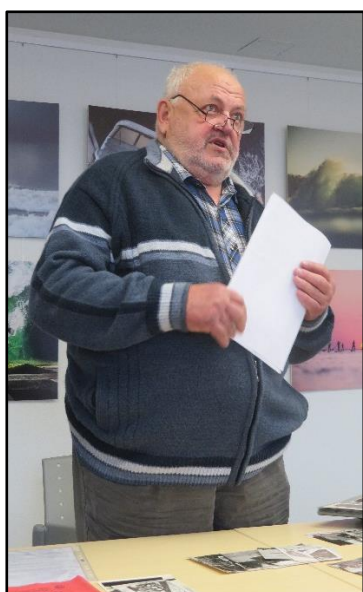

Ühispildile on jäänud (vasakult): ees Mait Luha, Aime Tobi, Monika Holm, Maie Reet Paalma, Mai Luik ja Helju Mainla; taga Henn Karits, Henno Linn, Tiina Naarits-Linn, Ain Kaasik, Viive Reesar, Rein Järva, Eduard Virkus, Aarne Peterson, Enn Mainla, Vello Pluum ja Natalja Taivere

KÜLALISEKS ENDEL KÄÄRT

Peale suvist pausi algas 5. septembril Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumis seltsipäevade uus hooaeg. Kohtuti Endel Käärtega, kes alustas juttu sellest, kuidas temast sai purilendur koos Tartu Lennuklubi sünniga.

Tartu Lennuklubi sünniaastaks loetakse 1963. aastat, mil klubi alustas iseseisvat tegevust. 13. novembril registreeriti klubi NSV Liidu ALMAVÜ Isetegevusliku Lennuspordiklubina. Kuni selle ajani tegutseti ALMAVÜ Tallinna Lennuklubi filiaalina. Esimesteks klubi purilennukiteks olid KAI-11, HLK-1 ja kaheistmelised õppepurilennukid KAI-12 "Primorjets" (Tšehhi purilennuki LF-109 "Pionyr" arendus NSV Liidus), mis tõmmati õhku Tšehhoslovakkia päritolu vintsiga "Herkules-3". Tasapisi täienes materiaalne baas ja paranesid oskused.

Endel Käärt kõneleb ja kuulajad kuulavad, esiplaanil meistersportlane purilennus Andres Rebane

Sportlik purilend oli esialgu tagasihoidlik, lennati termikalende vaid lennuvälja läheduses. Marsruutlendudeks puudus platsilt lennuväljale tagasisleppimiseks vajalik püksilennuk. Marsruudil lendamine purilennukil oli sel ajal veel Eestis suhteliselt uus asi, kuid lennuklubi arenes pidevalt. Igal aastal võeti vastu uusi liikmeid, korraldati uusi kursusi ning igaks sügiseks lõpetas purilenduri algväljaõppeprogrammi ligi 10 tulevast purilendurit. Saadi juurde ka uusi purilennukeid ja ka esimene mootorlennuk Jak-12.

1968. aastal klubi alluvus muutus, Eesti alluvusega suhteliselt iseseisvast klubist sai ALMAVÜ Tartu Tehnika- ja Lennuspordiklubi, mille juhtimist koordineeriti üha rohkem ja rohkem Moskvast.

1970. a. sügisel sai Endel Käärt lenduripaberid, mis tähendas, et võidi jätkata mootorlennukiga purilennukite sleppimist, mis oli katkenud lenduri puudusel. Klubi arenes, saadi juurde uusi lennukid ja hakati ka võistlustel üha paremaid tulemusi saavutama.

1984. aastal määrati klubis lendur-instruktorina töötanud Endel Käärt Tartu Lennuklubi uueks ülemaks ja ta oli selles ametis viis aastat.

Klubi edukamaks purilenduriks sai Anu Harak, kes 1985. aastal jõudis esimesena klubi ajaloos NSV Liidu meistritiitlini ja 1989. aastal Orjolis toimunud Euroopa Meistrivõistlustel naistele saavutas viienda koha.

Vaatamata 1991. aastal Eesti vabanemisel Nõukogude okupatsioonist alanud pöördelistele ja majanduslikult rasketele aegadele, suutis Tartu Lennuklubi, tänu oma entusiastlikele ja omakasupüüdmatutele liikmetele, hoida lennuvõimelisena klubi lennupargi ning ümber korraldada klubilist-lennunduslikku tegevust.

1997. aastal registreeriti Tartu Lennuklubi uue ametliku nime all, Ridali Lennuklubi, sest Ridali lennuväli oli olnud lennuklubi kodubaasiks ammu.

Endel Käärt rääkis veel palju huvitavat lennuklubi tegemistest ja lennuspordist, kuid siinkohal kõike ümber jutustada pole võimalik. Kuulajad, kellest enamus lennuspordist varem suurt midagi ei teadnud, said igatahes sellest põnevast spordialast hea ülevaate.

VIIVE + HELDUR = 165

Rein Järva

Tallinna osakonna uue hooaja esimene seltsiõhtu 17. septembril Nõmme kohvikus Kardemon tõi kokku 25 seltsikaaslast. Eelnevalt sünnipäevade kalendrisse vaadates võis märgata suurte juubelite tulekut ühes peres siitsamast Nõmme keskuse lähedalt. Sel tunnusel Tallinna osakond kutsuski oma „külalisteks“ nõmmekad, meie omad seltsikaaslased, elukaaslased Heldur Tuulemäe ja Viive Reesari, kel kahe peale kokku tuleb eluaastaid 165.

Seltsiõhtu osalised Nõmme kohvikus Kardemon, paremal seinä ääres seisab juubilar Viive ja istub juubilar Heldur

Üheksakümnele lähenev Heldur on oma väarikas vanuses uskumatult vitaalne, elujanune ja nooruslik mees, kel elusäde veel sügavalt sees. Imetlusväärne oli, millise detailsuse ja põhjalikkusega meenutas eluaegne nõmmekas oma elukäiku lapsepõlvest alates.

Spordiharrastus tuli väikemehe ellu 1930-ndate lõpus Nõmme algkooli õpilasena. Koolivälise tegevusena soovitas kool astuda noortuletõrjajaks kohalikus Nõmme noortekompaniis. Seal aga pühendati suurt tähelepanu noorte sportlikule tegevusele, millele kulus ligi pool ajast. Mõni aasta hiljem leidis aktiivne poiss ennast juba Nõmme Kalju jalgpalli noortemeeskonna kesktormaja kohalt. Kalju aeg jäi tollal lühikeseks, sest 1944. aasta sügisel endiste okupatsioonivõimude naasmisel Eestisse saadeti Kalju selts laiali. 1945. aastal, juba Nõmme Gümnaasiumi (tollal Tallinna 10. Keskkool) õpilasena tuli Helduri ellu kergejõustik, kui ta alustas kergeatletika treeninguid Tallinna Laste- ja Noorte Spordikoolis Johannes Talmre treeninggrupis. Loomupärasele väledusele korjas noormeheks sirgunud Heldur treeningtundides kiirust juurde ja 1948. aasta NSV Liidu noorte meistrivõistlustel tõi see kaasa suure impeeriumi viitsetšempioni nimetuse 100 m jooksus ja 4 x 100 m Eesti teatejooksumeeskonnas. 4 x 100 m teatejooksudes tulid ka kaks Eesti meistritiitlit – 1948. a. Dünamo (Tuulemäe, Talmre, Sirel, Laaspere) ja 1950. a. TPI meeskonnas. Kuigi praegune Nõmme Gümnaasium oli sõjajärgseil aastail üks spordilembesemaid koole Tallinnas (eriti hea oli võrkpall tänu kehalise kasvatuse õpetajale, võrkpallientusiastile Hugo Huimerinnale) jäi Heldur oma liistude ehk kiirjooksu juurde. 1950. aastail oli ta Eesti kiirjooksjate paremikus, isiklikuks rekordiks jäi 1959. a. joostud 100 m – 11,0. Imetlusväärne on aga fakt, et Nõmme Gümnaasiumi rekord 100 m jooksus on alates 1948. a. siiani Tuulemäe nimel 11,2-ga ehk tänaseks 71 aastat!!!

Spordi juurde naelutas Helduri jooksja-aastaile järgnenud kohtuniku-tegevus kergejõustikustaadionidel. Tema spetsiifikaks sai ajamõõtmine, kus ta oli hinnatud kohtunikuks ka suurvõistlustel, näiteks NSVL – USA matsil. Kohtunikutegevus, nüüd noortevõistlustel, on jätkunud tänaseni. Võistlusi, kus Tuulemäe on olnud tegev kohtunikuna, on elu jooksul kogunenud ligi paar tuhat!

Eesti spordi üleminekuaastail, 1990-ndate algul tuli Heldur Tuulemäe ellu kaks uut harrastustegevust. Selgus, et mujal maailmas tehakse tulemussporti ka senioride klassis ja niimoodi sai Heldurist juba pluss 60-sena taas spordimees, nüüd senioride klassis, mis kõige kaugema võistlussõiduna viis välja USA-sse, rääkimata Euroopa riikidest. Kui 1992. aastal reanimeeriti 48 aastat varjusurmas olnud Nõmme Kalju jalgpalliklubi, siis järjepidevuse parimaks edasikandjaks sai tema, kui üks väheseid veel meie seas olnud 1944. aasta meeskonna liikmeid. Nüüd on Nõmme Kalju jalgpalliklubi auliige (2005) Heldur Tuulemäe kohal praktiliselt kõigil meeskonna kodumängudel Hiiu staadionil.

Heldur Tuulemäe on olnud mees nagu „orkester“. Juba nimetatud tegevustele lisaks on ta palju aastaid olnud tegev Tallinna Spordiveteranide koondise ja Eesti Spordiveteranide Liidu eestseisuses. Varasematel aastatel kajastas ta oma paljude kirjatöödega kergejõustikuvõistlusi, kus ta ise tegev oli. Ning lisaks kõigele vajas tema head lauluhäält palju aastaid Eesti Meestelaulu Seltsi meeskoor.

Selle loo ilmumise ajaks on meie seltsi lugupeetud auliikmel täitunud eluaastaid üheksa kümnendit ja sel puhul soovime talle palju tervist ja õnne kümnenda kümnendi käimiseks.

Heldurist ülejäänud osa 165-st kuulub ta elukaaslasele Viive Reesarele, meie Tallinna osakonna emalikule ülalhoidjale-sekretärile-asjaajajale. Viive meenutas omi elatud aastaid.

Maatüdrukuna Läänemaal rühmas ta koos venna ja naabrilastega varavalgest õhtupimeduseni õues-aias-looduses, mis oli parim kehakultuuriline tegevus. Oma kätega tehti valmis mitte ainult spordiplats, aga ka võistlusvahendid – kuul, ketas, oda, teivas jms. Pidas ka tabeleid ja paljudel aladel tegi poistele silmad ette. Auhindadeks olid õunad, kurgid, tomatid. Esimestel kooliaastatel ehk Maidla kooli 1. ja 2. klassis oli Viivel igav, kuna kõik oli ta juba kodus selgeks saanud, sealhulgas lugemise viie aastaselt. Lemmikaineks sai kehaline kasvatus. Oli aktiivne tüdruk, lõi kaasa kõigil kooli võistlustel – võitis suusatamises, oli kooli korvpallinaiskonnas. Keskhariduse sai lähimast ehk 25 km kaugusel olnud Märjamaa keskkoolist.

Isa oli range ja karm eesti mees, kes pidas sporditegevust asjatuks ajaraiskamiseks alternatiivina vajalikele talutöödele. Tüdruku saadud diplomeid ta ei hinnanud. Elu oli nagu Vargamäel – töö, töö, töö – kõike sai tehtud ja õpitud osatud teha. Märjamaa koolis oli sport heal järjel, seda hoidis ülal Saaremaalt tulnud tuntud võrkpallimees Ants Sepp, 202 cm pikkune kooli kehalise kasvatusõpetaja. Viive oli koolispordis tugev tegija, tõmme oli minna Tartusse ülikooli kehakultuuri õppima. Paraku see plaan ei teostunud ja temast sai Loodna koolis Läänemaal kehalise kasvatusõpetaja. Sealt viis tee õppima Tallinnasse nõ pispedasse. Siis tuli pere loomine, laste sünd (tänapäevaks meheas kaks tublit poega, kelle kaudu Viive on seitsmekordne vanaema). Aktiivsem osa elust enne Tallinnasse tulekut möödus Kullamaal. Oli kõike: sporti, laulukoori, rahvatantsu, külanõukogu saadiku kohustusi ja veel palju muud. Numbrilisi tulemusi spordis pole mees mees, kuid pigem oli ta „paiskaja“ – oda ca 42 m, ketas ca 30 m, kuul ca 10 m. Võrkpallis Kullamaa naiskonnaga kahekordne Haapsalu rajooni meister. Pikaajaline naiste Maijooksul osaleja. 25 aastat tagasi tõi elurada maalt linna, kui temast sai Helduri elukaaslasena Nõmme elanik.

Soovime meie Tallinna osakonna tublile sekretärile samuti palju õnne ja tervist, jätkuvat elusädet-optimismi veel paljudeks aastateks.

Juubilarid Heldur Tuulemäe ja Viive Reesar 28. septembril restoranis Snoob imetlemas juubelitorti: kas tõesti juba 165?

PÕNEVAD AJALOORÄNNAKUD SPORDIMUUSEUMIS

26. septembril alustas Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseum teemaga „Millal surid Georg Lurich ja Aleksander Aberg tegelikult?“ taas eksklusiivsete ajaloorännakutega „Tagasivaate neljapäevad“.

Üritustesarja raames räägivad spordimuuseumi ajaloolased üle nädala kuni 5. detsembrini neljapäeviti algusega kell 17.30 põnevatel spordiloo teemadel ning sealjuures näitavad esemeid, mis on antud teemaga tihedalt seotud. Ees ootavad järgmised ajaloorännakud:

- > 10. oktoober „Hitleri ja Stalini teerulli alla jäänud olümpiamängud“
- > 24. oktoober „Segased lood legendaarse Taara „Höbelaevaga““
- > 7. november „Olümpiamedalid – miks just sellised?“
- > 21. november „Eesti jõud maailma valitsemas: tõstmise MM 1922 Tallinnas“
- > 5. detsember „Nõukogude Liit (peaaegu) 1984. aasta Los Angelese olümpial“

Muuseumi kogud peidavad rohkesti ainet erinevateks lugudeks ja põnevateks avastusteks. Eksklusiivseks ja eriliseks teebki umbes 45 minutit toimuva jalutuskäigu see, et muuseumi ajaloolased toovad küllastajate ette esemeid, mis igapäevaselt väljapanekutel pole ja tavakülastaja ei näe, esitledes neid koos kaasahaaravate lugudega isikutest ja ajastutest.

Üritusel kehtib eripilet 2€.

VALTER LENGI FOND TAOTLUSTEKS AVATUD

Valter Lengi fondist eraldatakse stipendiume isikutele, kes tegelevad Eesti üliõpilasspordi ajaloo uurimise ja talletamisega. Uurimissuunad, mida fond soovib toetada on järgmised:

- üliõpilasspordi ajaloo uurimine õppeasutuste piires
- üliõpilaste spordivõistluste, mängude ja muu sporditegevuse ajaloolised ülevaated
- üliõpilasspordis olulist rolli omanud isikute, sportlaste ja organisaatorite tegevus ja saavutuste talletamine

Samuti vääriavad tähelepanu üliõpilassort kui tippspordi osa, sport korporatsioonides ja üliõpilasseltsides, üliõpilassport rahvusvahelisel areenil.

Ajalised raamid nende suundade juures:

- enne Eesti Vabariigi sünni alates 1632
- Eesti Vabariik 1918–1940
- okupatsiooniperiood 1940–1991
- taasiseseisvunud Eestis alates 1991

Jagamisele tuleb 1000 eurot.

Taotlemiseks vajalikud dokumendid:

- Sihtasutuse Eesti Rahvuskultuuri Fond ankeet

- CV
- taotluse põhjendus (motivatsioonikiri)
- soovitusel (ei ole kohustuslikud)

Taotlused esitatakse läbivaatamiseks fondi halduskogule.

Valter Lengi fondi halduskogu on 5 -liikmeline: Kaarel Antons, Enn Mainla, Mati Tolmoff, Ants Veetõusme, Vahur Ööpik

Taotluste vastuvõtt 1. september 2019 – 15. oktoober 2019. Posti teel saadetud taotluste korral peab olema Tallinnasse jõudmise kuupäevaks 15. oktoober. Elektrooniliselt saadetud taotluste puhul on viimane tähtaeg 15. oktoober kell 24.00 Eesti aja järgi. Vastuvõtt sihtasutuse büroos Ants Lauteri 7-13, Tallinn 10145, tööpäeviti kell 10-16. e-post: post@erkf.ee

Täiendavat informatsiooni saab telefonilt 6013 428.

IN MEMORIAM

VILLU OJASSALU
(5. IV 1931 – 11. IX 2019)

Villu Ojassalu tegi esimest tutvust spordiga kodukülas Võisikul. Lõpetades 1951. aastal Põltsamaa keskkooli, oli ta saanud õpetajate Roland Põllu ja Heinrich Otsa juhendamisel sinasõbraks juba paljude spordialadega ning see mitmekülgsus saatis teda kogu elu. Eks see oli ka kasuks, kui ta töötas aastatel 1955–56 sealsamas Põltsamaa keskkoolis kehalise kasvatuse õpetajana. Juba 1956. aastal edutati ta Põltsamaa rajooni spordikomitee esimeheks. Aastatel 1959–61 oli ta Põltsamaa Jõu esimees ning aastast 1962 Jõgeva Jõus, EPT Põltsamaa osakonnas, Lustivere kolhoosis ja Põltsamaa vallas tõstetreener ning spordimetoodik. Tema õpilastest tõusid näiteks Eesti tippu tõstjad Igor Algus, Valdeko Aaving, Sulev Luht.

Tähelepanuväärne oli Villu Ojassalu nn ühiskondlik töö. Ta oli 1978–2002 Eesti Spordiveteranide Liidu juhatuse liige, 1977–2017 (!!!) Jõgevamaa Spordiveteranide Klubi esimees ja a-st 2017 juhatuse liige. Kuulus 1989–99 Jõgeva spordiliidu Kalju juhatusse.

Teisi organiseerides oli ta ka ise aktiivne spordimees. Tuli kurnis veel 2018. aastal (so 87-aastasena!) meeskondlikuks Eesti meistriks. Oli mitmel korral kergejõustikus, tõstmises, bridžis ja kurnis Eesti spordiveteranide meistreid. Võitis oma maakonnas 20 spordialal medaleid. Tegutses tõste- (1967 vab kat), kergejõustiku- (1973 vab kat) ja võrkpallikohtunikuna (1976 vab kat).

Ta tegi spordialast kaastööd Kehakultuurile ning ajalehtedele Vooremaa, Spordileht ja Vali Uudised,

Villu Ojassalu panust Eesti sporti on hinnatud teenelise sporditegelase tiitliga (1983). Ta on tunnustatud 1973. aastal Eesti parimaks ühiskondlikuks spordiinstruktoriks. Tema tegevuse kvaliteeti näitab ka Valgetähe V klassi teenetemärk (2003), Jõgevamaa hõberist (2009), Põltsamaa linna teenetemärk (2003) ja aukodaniku tiitel (2012). Jõud (1966), Eesti Spordiveteranide Liit (2001), Jõgevamaa spordiliit Kalju (2009) ja Jõgevamaa Spordiveteranide Klubi (2017) on valinud ta oma auliikmeks.

1997. aastast lõi Villu Ojassalu kaasa Eesti Spordiajaloo Seltsis. Igaviku radadele lahkunud andunud spordimeest jäävad mäletama 132 seltsikaaslast.

MEELDETULETUSEKS!

ESAS liikmemaks on 8 eurot (pensionäridel 5 eurot). 2016. aasta novembrikuu üldkogu otsusel on nüüd **liikmemaksust vabastatud 85-aastased ja vanemad.** Liikmemaksu vabastus kehtib muidugi endiselt ka auliikmetele. Loomulikult pole liikmemaksust vabastatutel keelatud seltsi oma panusega toetada. Seltsi sisseastumismaks on sama – **2 eurot.**

Liikmemaksu (ja toetusi) on võimalik üle kanda **Eesti Spordiajaloo Seltsi arveldusarvele nr. EE951010152001602002** SEB pangas või tuua/saata seltsi esimehele Enn Mainla (Rüütli 15, Tartu 51007, tel 56497632, E-mail: enn.mainla@gmail.com) või Tallinna osakonna liikmetel oma osakonnas Viive Reesarele (tel 6770829 või 59196767).

Täname, kui oled selle aasta liikmemaksu õigeaegselt tasunud!

□ □ □ □ □ □ □

**Täname Eesti Kultuurkapitali
seltsi tegevuse toetamise eest!**

□ □ □ □ □

**Kasutatud ESAS ja ESOM kodulehel ilmunud materjale.
Fotod: Mait Luha, Enn Mainla ja Jaan Roomets**

□ □ □

**Eesti Spordiajaloo Seltsi Teataja nr. 91
koostas ja toimetas Enn Mainla**